

TM	Г. XX	Бр. 3-4	Стр. 287 - 293	Ниш	јул - децембар	1997.
----	-------	---------	----------------	-----	----------------	-------

UDK 371.14:378

Prethodno saop{tewe

Pri m{eno: 27.10.1997.

Милутин Ђорђевић

Филозофски факултет

Ниш

PRI LOG PROU^AVAWU I UTVR\I VAWU
GLOBALNI H PROGRAMSKI H CELI NA
ZA DI DAKTI ^KO-METODI ^KO OBRAZOWAWE
UNI VERZI TETSKI H SARADNI KA

Rezi me

U radu se kratko obrazl a` e neophodnost pri premawa uni verzi tet-
ski h saradni ka za nastavni ~ki pozi v, pri ~emu bi sredi { te takvog rada
trebal o da bude wi hovo di dakti ~ko-metodi ~ko obrazovawe. Presentovani
su, bez { i re elaboracije, gl obalne programske cel i ne za di dakti ~ko-
metodi ~ko obrazovawe uni verzi tetski h saradni ka. Va` ni ji programski
sadr` aji vi soko{ kol ske di dakti ke dati su po nastavni m temama dok se o
metodi ~kom obrazovawu kao speci f i kumu svake nau-ne, odnosno nastvne
di sci pl i ne predl a` e zajedni ~ka rasprava na osnovu pol azni h metodi ~ki h
pi tawa i problema. Ova pi tawa i problemi mogu bi ti dati kao zadaci za
semi narske radove saradni ka i li u okvi ru nekog drugog organi zaci onog
obl i ka nastavnog rada.

K{u-ne re-i : Di dakti ~ko-metodi ~ko obrazovawe, kuri kul um, vi soko-
{ kol ska di dakti ka, nastavni sof tver, permanentno obrazovawe.

U vod

Nau-no-i stra` i va-ki m projektom Di dakt i ~ko usavr{ a-
vawe uni verzi tet ski h saradni ka, ~i ja je real i zaci ja u toku

postavčen je ci q "da se sa-ini programska i organizaci ona koncepci ja osposobqavawa i usavr{ avawa saradni ka uni verzi teta u nastavi ". Na osnovu toga utvr|ena su dva osnovna zadatka:

1. I zbor osnovni h sadr` aja i z obl asti pedagogi je, andragogi je, psi hol ogi je, di dakti ke i metode, i

2. I zbor organi zaci oni h obl i ka, metoda i sredstava koji se naj-e{ }e koriste u nastavnom radu, i spi ti vawu i ocewi -vawu.

Pol aze}i od ovako utvr|enog ci qa i zadataka kao i rezul tata i stra` i vawa potreba vi soko{ kol ski h i nsti tuci ja, naj-e{ }e i sti cani h probl ema i nastavne prakse saradni ka na unvi erzi tetu, pri premqen je predl og gl obal ni h programski h cel i na za wi hovo di dakti -ko-metodi -ko obrazovawe. S obzi -rom na zna-aj i aktuel nost ovog probl ema trba jo{ jednom, i posebno naglasi ti da su saradni ci na uni verzi tetu i nastavni ci i nau-ni radni ci . Wi hov efi kasan rad i u jednoj i u dru -goj f unkciji pretpostavqa organi zovano pri premawe, odnosno obrazovawe u dvema, jednako zna-ajni m obl asti ma i to:

1. Sti cawe i stal no i novi rawe stru-ni h i nau-ni h znawa i z odre|ene nau-ne /predmetne/ obl asti , odnosno nau-ne di sci -pl i ne, sve do cel ovi te pri premqenosti za nau-no-i stra` i va--ki rad;

2. Sti cawe i stal no oboga}i vawe, pedago{ ke, andrago{ -ke, psi hol o{ ke i soci ol o{ ke kul ture kao osnove za wi hovo di dakti -ko-metodi -ko obrazovawe i usavr{ avawe.

Ne treba zaboravi ti da u svom prof i li sawu uni verzi tet odavno i ma atri bute nastavne i nau-ne i nsti tuci je, kao takav se fi nansi ra i kao takav mora da obezbedi jedi nstvo nastavnog i nau-nog rada, odnosno vi soku stru-nost unvi erzi tetski h nastavni ka i na jednom i na drugom podru-ju. U vezi s tim logi -no se postavqa pi tawe: ^i me se obezbe|uje ta vi soka stru-nost u nastavi , pre svega u metodi ci nastavnog rada ako su wi hova znawa i z pedagogi je, andragogi je, psi hol ogi je, di dak-ti ke i metodi ke rezul tat sopstvenog ` i votnog, radnog i nastavnog /empi ri jskog/ i skustva?

Ovo kardi nal no pi tawe je postavqeno i , na ` al ost -eka na odgovor. I zostal a je, bar do sada, dru{ tvena bri ga u okvi ru uni verzi tetske nastave da se na|u prava i cel ovi ta re{ ewa u pri premawu kadrova za nastavni rad na unvi erzi tetu. Di dak-ti ka i metodi ka rada su sredi { te takvog pri premawa. Kao takvi m omogu}i ti i dati i m odgovaraju}i broj -asova u gl obal -nom struktui rawu nastavnog pl ana kako za predavawa i ve` be tako i za druge zadatke radno-prakti -nog karaktera. Ove nas-

tavne i nau-ne di sci pl i ne tako | e treba da i maju odgovaraju } e mesto u i zboru osnovni h nastavni h sadr` aja, u pri premi po jedi ni h materi jala, sredstava sve do kori { } ewa savremene obrazovne tehnologi je i pojedni h metodi -ki h re { ewa. To, daqe, zahteva i nterdi sci pl i narni ti mski rad ve } eg broja uni verzi tetski h nastavni ka i saradni ka i u jednom du` em vremen skom peri odu /svakako vi { e od pet godi na, i maju } i u vi du da se na ovom podru-ju vrl o malo organi zovano uradi l o i bi l o { ta zna-ajno uradi l o/.

2. Osnove za utvr | i vawe kuri kul uma i z vi soko { kol ske di dakt i ke i metodi ke

Najpre treba ista } i da izme | u termini (pojmovi) "usavr { avawe" i "obrazovawe" (uni verzi tetski h saradni ka) postoji zna-ajna razli ka. Usavr { ava se onaj koji je ve } stekao odre | ena (profesi onalna) znawa. Obrazuje se onaj koji tek treba da stekne znawa, ve { ti ne, tehni ke rada na osnovu utvr | eni h programski h sadr` aja. Kako uni verzi tetski saradni ci do sada ni su organi zovano sti cali takva znawa projektovani rad sa wi ma mora da i ma odgovaraju } e organi zaci one model e i programske sadr` aje u funkci ji el ementarnog i pri merenog di dakti -ko-metodi -kog obrazovawa. Od toga se i po { l o u predla gawu gl obal ni h programski h cel i na koje } e se u toku daqi h pri prema operaci onal i zovati . kao { to je poznato, u i zboru i def i ni sawu svake programske strukture, odnosno kuri kul uma, pol azi se od tri najva` ni ja zadatka:

1. Jasno odre | i vawe ci qa i zadataka nastave odnosno pojedni h nastavnog podru-ja (predmeta),

2. Nau-no fundi ranog i utemeqenog i zboru nastavni h sadr` aja za nau-no podru-je u cel i ni i l i pojedne nastavne teme, i

3. Pri prema osnovni h, pol azni h metodi -ki h re { ewa za konkretnu el aboraci ju pojedni h nastavni h tema do precizno utvr | eni h programski h zadataka koje treba ostvari vati u procesu nastave. U toj i takvoj strukturi } emo i razmatrati koncepciju utvr | i vawa gl obal ni h programski h cel i na za di dakti -ko-metodi -ko obrazovawe uni verzi tetski h saradni ka.

3. Ci qi zadaci

Real izaci ja predlo` ene programske strukture treba da obezbedi sti cawe najosnovni ji h znawa i z vi soko { kol ske di dakti ke i metodi ke. Na taj na-in bi se saradni ci na uni verzi tetu samo podstakli i usmerili na daqe di dakti -ko i me-

todi -ko usavr{ avawe, ali i tra`ewe konkretnih metodi -kih re{ewa u svojoj nastavnoj oblasti .

Predlo`eni gl obalni programski sadr`aji su poku{aj da se bli`e odrede i def i ni { u programske cel i ne i nastavne teme kako bi se daqe u neposrednoj nastavnoj praksi gradi o i utvr | i vao { to cel ovi ti ji i pri mereni ji uni verzi tetskoj nastavi savremeni kuri kul um.

Di dakti -ko-metodi -ka uputstva o struktui rawu, organi -zaci ji i prezentaci ji nastavnih sadr`aja treba postepeno da prerastu u pojedine metodi -ke pri ru~ni ke namewene saradni -ci ma na uni verzi tetu, kako za nastavni tako i za nau~no -i stra`iva -ki rad.

4. Osnovne programske cel i ne

1. Uvodna razmatrawa

1.1. Me|usobna povezanost i jedinstvo pedago{ke i di -dakti -ke nauke sa metodi kama pojedini h nastavnih di sci pli na.

Op{te: Pedagogija kao nauka o vaspitawu – neophodnost konstitui sawa i i zu~avawa vi soko{kol ske pedagogije.

Posebno: Didaktika kao nauka o nastavi sa posebnim osvrtom na vi soko{kol sku nastavu i konstitui sawa vi soko{kol ske di dakti ke.

Pojedi na~no: Metodi ke kao posebne nau~ne di sci pli ne o organi zaci ji i i zvo|ewu vi soko{kol ske nastave u pojedini m nastavnim predmetima.

1.2. Speci fi -nosti pedago{ko i andrago{kog rada na uni verzi tetu – osnovi vi soko{kol ske pedagogije i andragogije

- Op{ti pedago{ki i andrago{ki pojmovi i kategorije,
- Pri nci pi vaspitawa,
- Metode vaspitawa

2. Osnovi vi soko{kol ske di dakti ke

2.1. Osnovni di dakti -ki pojmovi i kategorije

- Vi soko{kol ska nastava, obrazovawe, samoobrazovawe,
- Vrste nastave: redovna, izborna i fakul tati vna nastava, kursna i seminarska nastava,
- Obrazovawe u kontekstu zadataka i ntel ektual i zaci je savremenog qudskog rada,
- Samoobrazovawe kao pri marna f unkcija vi soko{kol ske nastave u usl ovi ma permanentnog obrazovawa - zna~aj moti vaci je i drugi h usl ova za uspe{no samostal no u~ewe.

2.2. Sadržaji nastave

- Izbor relevantnih naučnih sadržaja i njihovodidaktičkooblikovanje,
- Nastavni plan,
- Nastavni program,
- Neophodnost stalneaktuelizacijenastavnih sadržaja,
- Praćenje, vrednovanje i inovirane nastavnog plana i programa.

2.3. Struktura nastavnog procesa

- Preparativni oblici i postupci rada nastavnika, saradnika i studenata: međusobna saradnja i parti cipacija,
- Operativni oblici rada: obrada (izlaganje, analiza i drugi postupci elaboracije), vežbe, istraživanje i inovirane,
- Verifikativni oblici rada nastavnika, saradnika i studenata: proveravanje i ocenjivanje (vrednovanje); samoprocenjivanje i samoocenjivanje.

2.4. Organizacija univerzitetske nastave

Didaktički sistemi nastave:

- "Razredno--asovni--predmetni" sistem nastave i njegovoinoviranje,
- Programirana i multimedijalna nastava,
- Mentorska nastava,
- Problemska nastava i istraživačkirad studenata,
- Individualizovana nastava,
- Timska nastava.

Organizacioni oblici univerzitetske nastave:

- Predavanja,
- Vežbe,
- Kolokvijumi,
- Seminarski radovi,
- Diplomski rad,
- Individualnirad studenata u posdiplomskoj nastavi.

2.5. Materijalno-tehnička i tehnološka osnova univerzitetske nastave

- Savremena organizacija i iskorišćenje prostora,
- Nastavni objekti i nastavna sredstva,
- Učbenik u savremenoj vizualnoj nastavi, paket učbenika i radnih materijala. Nastavni softver,
- Savremena obrazovna tehnologija.

2.6. Nastavne metode

- Predavanje, analiza, deskripcija i elaboracija u pojedinih vidovima usmenog i pismenog izlagawa,
- Nastavna komunikacija: interpersonalna i intermedijalna vidova komunikacije,
- Koristi se grafičke komunikacije i programski jezici,
- Ilustracija i demonstracija nastavnika, saradnika i studenata u vidovima učionice, kabinetnog, radionice i laboratorijskog nastavnog i naučnog rada,
- Eksperimentalni rad nastavnika, saradnika i studenata u nastavnom i naučno-istraživačkoj delatnosti.

2.7. Priprema i planiranje i sokožkol ske nastave

- Oblici pripreme i planiranja i sokožkol ske nastave,
- Participacija studenata u pojedinih organizacionim oblicima i etapama nastavnog i naučno-istraživačkog rada,
- Priprema i planiranje samostalnog rada studenata.

3. Problemi konstituisawa metodi ke nastave u pojedinih naučnim disciplinama

Svakako da se u okviru istraživačkog projekta ne može razgovarati o pojedinih metodikama nastavnog rada na univerzitetu. Moguće je, međutim, da se u nekim slučajevima pripremi i organizovanih rasprava razmotre osnovna pitanja i problemi metodike takvog rada. Na osnovu posebnih pedagoških, andragoških, psiholoških i didaktičkih znanja saradnici mogu dobiti zadatak da pripreme listu pitanja i problema koji predstavljaju specifičnu nastavnu i vaspitnu radu u nastavi koju u nekim vidovima organizuju. Posebno bi valjelo razgovarati o neophodnosti datog istraživačkog i drugog istraživačkog u samom procesu nastavnog rada: predavanje, vežbe, kolokvijumi, ispiti... To bi bilo i podsticaj da se u okviru srodnih predmeta i u pojedinačno pripremi osnovne metode ke nastavnog rada u vidu prirodnika, pa i u hemiji.

Milutin Đorđević, Niš

**A CONTRIBUTION TO THE STUDY AND DETERMINATION OF GLOBAL
PROGRAM WHOLES FOR DIDACTIC-METHODICAL EDUCATION OF
THE UNIVERSITY JUNIOR TEACHING STAFF**

Summary

The paper gives a brief explanation of the necessity to have the university junior teaching staff prepared for the vocation of a university teacher, which involves efforts that should be focused on their didactic-methodical education. Follows a presentation of general teaching program wholes for didactic-methodical education of the university junior teaching staff, given without any wider elaboration. More significant program contents of higher education didactics are presented per teaching units; as for methodical education, as a specificity of all scientific, i. e. teaching disciplines, a proposal is given to organize a joint debate about it on the basis of the starting methodical issues and problems. The mentioned issues and problems can be given as topics for seminar papers to be elaborated by the members of the university junior teaching staff or within some other organizational form of the teaching activity.

Key words: Didactic-methodical education, curriculum, higher education, didactics, teaching software, permanent education